

Nr 242.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående pension åt förre daglönaren N. I. Landgren; given Stockholms slott den 11 mars 1932.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Felix Hamrin.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 11 mars 1932.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Hamrin, anför:

I en till Kungl. Maj:t ställd, den 30 oktober 1929 dagtecknad skrift har förre daglönaren vid torpeddepartementet å flottans varv i Stockholm Nils Isidor Landgren anhållit att komma i åtnjutande av pension eller livränta.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Landgren, som är född den 7 mars 1887, var anställd vid torpeddepartementet å flottans varv i Stockholm från och med den 7 september 1903 till och med den 31 mars 1929; att han efter två års anställning beordrats som biträde i värmecentralen i

torpeddepartementets källare och under denna sin tjänstgöring, därvid det ålegat honom att hämta stenkol från en utomhus belägen kolbod, var utsatt för starka temperaturväxlingar; att han under tiden för nämnda tjänstgöring började lida av huvudvärk, för vilken han vid olika tillfällen sökte läkarvård; att han år 1910 en tid låg å garnisonssjukhuset för akut ledgångsreumatism; att han efter återkomsten därifrån beordrades till arbete med rengöring av torpeder i torpedförrådet, i vilken lokal vintertiden rädde en temperatur mellan $+4$ och $+10^{\circ}$ C; att han därunder på grund av arbetets art ofta måst i besvärande drag stå stilla på ett synnerligen kallt cementgolv, omgiven av med komprimerad luft fyllda torpeder, vilka utstrålat kyla; att han härunder blev allt sämre och ständigt hade svår huvudvärk, varigenom han blev till ytterlighet nervös; att han tidvis åren 1925 och 1928 vårdades å garnisonssjukhuset för olika sjukdomar, bland annat, för nervsjukdom (depressionsneuros); att han enligt ett den 13 februari 1929 av föreståndaren för garnisonssjukhusets i Stockholm öronavdelning, legitimerade läkaren D. Rudberg utfärdat intyg då led av sviterna efter en kronisk sjukdom i näsans bihålor, för vilken han opererats och vilken sedermera utläkts, samt att han med största sannolikhet ådragit sig denna sjukdom, som praktiskt tagit gjort honom till invalid, under arbete å varvet i kalla dragiga lokaler; att han enligt ett annat av 1:e marinläkaren K. Dahlman den 21 februari 1929 utfärdat intyg på grund av nervsjukdom (neuros) ej var lämplig som varvsarbetare; samt att förste läkaren vid flottans station i Stockholm O. Hult i ett till varvschefen ställt yttrande den 13 mars 1929 uttalat, att enligt hans förmenande anledning föreläge till antagande, att tjänstgöringen å varvet orsakat sjukdomens uppkomst eller bidragit till dess utveckling.

Marinförvaltningen, som den 5 december 1929 avgivit infordrat utlåtande i ärendet, har däri, med förmälan att Landgren vid avskedet ur varvets tjänst tillerkänts en avskedsersättning å 6 000 kronor, anført, att Landgren sannolikt på grund av arbete vid varvet ådragit sig en sjukdom i näsans bihålor, för vilken han opererats. Denna sjukdom vore emellertid utläkt och den neuros, varav han lede, gjorde honom olämplig som varvsarbetare. Då föreliggande omständigheter varken författningsenligt medförde rätt till årligt understöd från statsverket eller vore sådana, att pension eller understöd likväl på särskild framställning brukat i liknande fall beviljas av riksdagen, funne sig marinförvaltningen icke böra tillstyrka vidare åtgärd i anledning av ansökningen.

I remissutlåtande den 24 februari 1930 har *statskontoret* anført, att, då Landgren arbetat i statens tjänst under 25 år samt enligt läkarintyg lede av en sjukdom, som han med största sannolikhet ådragit sig under arbetet och som gjort honom till invalid, sådana omständigheter syntes få anses föreligga, som i andra liknande fall föranlett beviljande av pension. Där-

est sökanden vid avskedet uppnått 50 levnadsår, hade han jämlikt föreskrifterna i kungörelsen den 15 januari 1926 (nr 10) angående förtidspension och avskedsersättning åt vissa övertaliga civila löntagare vid armén och marinen varit berättigad uppbära förtidspension till belopp av 880 kronor årligen, vartill kommit pensionsförhöjning, så att s. k. ny pension enligt kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280) med bestämmelser om ny pension för vissa pensionerade f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer skulle utgjort 1,044 kronor. Sökanden hade emellertid blivit tillerkänd avskedsersättning med 6,000 kronor, varav han uppburit 2,000 kronor och år 1930 ägde utbekomma ytterligare 2,000 kronor samt år 1931 än ytterligare 2,000 kronor. En utväg att tillmötesgå ansökningen skulle vara, att pension beviljades sökanden under förutsättning dels att han avsåde sig rätten till återstoden av avskedsersättningen, dels ock att vad han redan uppburit såsom avskedsersättning återbetalades genom innehållning av någon del, förslagsvis 400 kronor årligen, av pensionsbeloppet intill dess att den uppburna delen av avskedsersättningen till fullo guldits. En annan utväg vore att minska pensionen med det pensionsbelopp, vars kapitalvärde kunde anses motsvara den uppburna avskedsersättningen, eller alltså omkring 140 kronor. Det ville synas statskontoret, som om den senare utvägen vore att föredraga. I enlighet härmed skulle pensionen utgöra ett belopp av 900 kronor årligen. Då tiden för rätt att uppbära ytterligare avskedsersättning inträdde ett år efter det han erhållit avsked, syntes pensionen böra utgå först sedan ett år förflutit efter avskedet eller sålunda från och med den 1 april 1930.

Statskontoret hemställde därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att Landgren finge — under förutsättning att han avsåde sig rätten till honom tillerkänd, men ej utbetald avskedsersättning, 4,000 kronor — under sin återstående livstid från allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 900 kronor.

Medicinalstyrelsen, som på grund av remiss avgivit utlåtande i ärendet den 31 december 1930, har därvid, i anslutning till vad medlemmen av styrelsens vetenskapliga råd, docenten O. Lindbom i en utlåtandet bifogad promemoria anført, avgivit det utlåtandet, att arten av Landgrens tjänstgöring och förhållandena å arbetsplatsen med sannolikhet spelat en viss roll för uppkomsten och utvecklingen av den sjukdom, som gjort honom olämplig för tjänsten och föranlett hans avskedande.

Docenten Lindbom har i sin promemoria anført, bland annat, följande:

Under sin tjänstgöring i torpeddepartementet hade Landgren ådragit sig en kronisk inflammation i näsans bihålor. En sådan uppkomme i regel som komplikation till snuva. Med stor sannolikhet torde de beskrivna förhållandena i arbetslokalen få anses hava spelat en viss roll för uppkomsten och utvecklingen av sjukdomen i fråga. Denna kroniska inflammation i näsans bihålor, vilken av allt att döma förelegat under flera år, hade för-

orsakat en ständig pinande huvudvärk och därigenom hos Landgren utlöst den neuros, som, även sedan sjukdomen i näsan opererats och läkts, kvarstått och gjort honom olämplig till varvsarbete samt sålunda givit anledning till hans avskedande.

Den djupast liggande orsaken till neurosen måste givetvis här som i andra liknande fall sökas i ett konstitutionellt moment i form av ett överkänsligt nervsystem, men det syntes antagligt, att i detta fall den kroniska nässjukdomen och den därav framkallade kroniska huvudvärken spelat roller av utlösande moment. I intyg av en läkare, som närmast behandlat Landgren, karakteriserades också hans tillstånd som sviter efter kronisk pansinuit (sjukdom i näsans bihålor).

Då för uppkomsten av bihåleaffektionen Landgrens tjänstgöring å varvet med stor sannolikhet varit av betydelse, hade Lindbom kommit till den av medicinalstyrelsen uttalade, förut återgivna slutsatsen.

Marinförvaltningen, som efter remiss avgivit förnyat utlåtande i ärendet den 29 december 1931, har därvid funnit sig icke böra tillstyrka vidare åtgärd i anledning av ansöknings. Landgren hade numera fått till sig utbetalad hela avskedersättningen. Förutsättningen för att Landgren skulle kunna därutöver göra anspråk på pension syntes vara, att han fortfarande lede av samma sjukdom som vid avskedet, så att han vore oförmögen att med sitt arbete försörja sig eller åtminstone hade sin arbetsförmåga väsentligen nedsatt samt att han icke kunde antagas för framtiden återvinna arbetsförmågan. Då för övrigt vid förfrågan hos varvschefen vid Stockholms örlogsvärv upplysning icke kunde vinnas angående Landgrens nuvarande förhållanden, syntes frågan angående pension åt honom böra bli föremål för prövning först efter ny ansökan från hans sida.

Statskontoret, som likaledes avgivit förnyat utlåtande i ärendet med anledning av vad i detsamma ytterligare förekommit, har i utlåtande den 15 januari 1932, under åberopande av vad statskontoret förut yttrat i ärendet, framhållit, att vad medicinalstyrelsen anfört måste anses bekräfta, att arten av Landgrens tjänstgöring och förhållandena å arbetsplatsen med sannolikhet spelat en viss roll för uppkomsten och utvecklingen av den sjukdom, som gjort honom olämplig för tjänsten och föranlett hans avskedande.

I anledning av vad marinförvaltningen i sitt utlåtande den 29 december 1931 anfört rörande ovissheten om sökandens nuvarande hälsotillstånd och om nedsättningen i hans arbetsförmåga hade sökanden till statskontoret ingivit ett av andre underläkaren vid garnisonssjukhuset i Stockholm Th. Wacheim den 13 januari 1932 utfärdat intyg, av vilket framginge, att sökanden fortfarande lede av kronisk inflammation i näsans bihålor (pansinuitis chron. + depressionsneuros), ådragen under hans tjänst som timlö-

nare, samt hade väsentligen nedsatt arbetsförmåga, vilken för framtiden icke kunde anses återvinnas.

Vad sålunda förekommit, efter det att statskontoret förut avgivit utlåtande i ärendet, föranledde statskontoret att vidhålla sin uppfattning, att någon pension av statsmedel borde beredas sökanden. Emellertid hade sökanden numera fått uppbära hela den avskedsersättning å 6,000 kronor, som tilldelats honom enligt bestämmelserna i förenämnda kungörelse den 15 januari 1926 (nr 10); den sista delen, 2,000 kronor, hade han uppburit den 31 mars 1931. På grund härav och då, såsom statskontoret i sitt förut avgivna utlåtande anført, förtidspension åt sökanden skulle, om han uppnått 50 års ålder vid avskedet, hava utgjort 1,044 kronor, inberäknat förhöjning enligt förut omförmälda kungörelse den 18 juni 1925 (nr 280), men denna pensionsförmån i detta fall borde undergå reducering i ungefärligt förhållande till den uppburna avskedsersättningens värde såsom grund för en livränta, syntes understödet åt sökanden böra utgöra 624 kronor, och syntes förmånen med hänsyn därtill, att sista delen av avskedsersättningen uppburits tämligen nyligen, böra få åtnjutas först från och med den 1 juli 1932, att utgå från allmänna indragningsstaten.

Av utredningen i ärendet framgår, att Landgren efter omkring 26 års anställning såsom daglönare vid flottans varv i Stockholm med utgången av mars 1929 erhållit avsked, sedan han i utfärdat läkarbetyg förklarats vara på grund av nervsjukdom ej lämplig som varvsarbetare. Härvid har Landgren, som vid avgången ur tjänst var 42 år gammal, med tillämpning av föreskrifterna i kungörelsen den 15 januari 1926 (nr 10) angående förtidspension och avskedsersättning åt vissa övertaliga civila löntagare vid armén och marinen fått sig tillerkänd avskedsersättning med 6,000 kronor. Under åberopande av att han ådragit sig sin sjukdom i tjänsten har Landgren nu anhållit om utbekommande av pension eller livränta.

*Departements-
chefen.*

Enligt den till grund för medicinalstyrelsens utlåtande i ärendet ligande promemorian av ledamoten i styrelsens vetenskapliga råd, docenten O. Lindbom hava de förhållanden, under vilka Landgren fullgjort sitt arbete vid flottan, med stor sannolikhet spelat en viss roll för uppkomsten och utvecklingen av den nässjukdom, varav Landgren lidit. Denna sjukdom har, enligt vad i promemorian vidare uttalas, utlöst den neuros, som kvarstått, även sedan den förra sjukdomen läkts, och som gjort honom olämplig till varvsarbetare samt sålunda givit anledning till hans avskedande.

Då Landgren vid sin avgång ur tjänst erhållit avskedsersättning till författningsenligt belopp, måste jag visserligen hysa tvekan, huruvida den nu gjorda framställningen bör vinna tillmötesgående. Med hänsyn till den numera föreliggande utredningen beträffande uppkomsten av den sjukdom, som lett till Landgrens avskedande, har jag emellertid funnit

mig kunna tillstyrka, att ett årligt understöd utverkas åt Landgren. Understödet synes skäligen böra bestämmas med utgångspunkt från vad som jämlikt kungörelsen den 24 augusti 1920 (nr 645) angående pensionsförbättring åt vid marinen anställda daglönare skulle hava tillkommit Landgren, därest han icke till följd av sin sjukdom kommit att avgå i förtid. Det sålunda beräknade beloppet torde enligt de för bestämmande av sjukpension i regel tillämpade grunder böra reduceras med en fjärdedel, varefter, på sätt statskontoret föreslagit, avdrag bör ske med ett belopp, vars kapitalvärde kan anses motsvara den uppburna avskedsersättningen. Med tillämpning av nu angivna grunder bör pensionen fastställas till ett årligt belopp av 444 kronor.

Pensionen torde, i överensstämmelse med statskontorets förslag, böra utgå från och med den 1 juli 1932 och böra bestridas från allmänna indragningsstaten.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förre daglönaren Nils Isidor Landgren må från och med den 1 juli 1932 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 444 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

R. Borgström.